

Obsah

Úvod

PRÁVNÍ SOCIOLOGIE A SOCIOLOGIE TRESTNÍHO PRÁVA	6
1. Předmět právní sociologie	6
2. Předmět trestněprávní sociologie	7
3. Mikrosociologie a makrosociologie. O možnosti a funkci jejich integrace	9

Kapitola I.

KLASICKÉ LIBERÁLNÍ TRESTNĚPRÁVNÍ UČENÍ

A POZITIVISTICKÁ KRIMINOLOGIE	12
1. Pozitivistická kriminologie a klasické liberální trestněprávní učení	12
2. Od filozofie trestního práva k filozofické tvorbě základů trestněprávní vědy: Cesare Beccaria	15
3. Myšlení Giandomenica Romagnosioho: Trest jako impuls proti kriminálnímu podnětu... 16	
4. Počátek moderní vědy trestního práva v Itálii. Právněvědný systém Francesca Carrary	17
5. Pozitivní škola a patologický výklad kriminality. Delikvent je „odlišný“: Cesare Lombroso	19

Kapitola II.

IDEOLOGIE SOCIÁLNÍ OCHRANY	23
1. Ideologie sociální ochrany jako společný jmenovatel klasické i pozitivistické školy. Její hlavní principy	23
2. Legitimační funkce ideologie sociální ochrany pro trestně - právní systém	26
3. Nutnost interpretace „teorii deviace“, „sociálně nebezpečných způsobů“ a jejich kriminalizace v kontextu specifických sociálně-ekonomických souvislostí	28

Kapitola III.

PSYCHOANALYTICKÉ TEORIE KRIMINALITY A TRESTAJÍCÍ SPOLEČNOST. NEGACE PRINCIPU LEGITIMITY	29
1. Freudova teorie „trestného činu z pocitu viny“ a psychoanalytické teorie trestající společnosti	29
2. Psychoanalytický výklad retributivní a preventivní trestněprávní teorie (Theodor Reik, Franz Alexander, Hugo Staub)	31
3. Alexanderova a Staubova kritika trestního soudnictví: Další rozvoj psychoanalytické teorie trestající společnosti	32
4. Práce Paula Reiwalda, Helmuta Ostermeyera a Edwarda Nägeliho	34
5. Hranice psychoanalytických teorií kriminality a trestající společnosti. Znovuobjevení univerzální koncepce trestného činu	36

Kapitola IV.

STRUKTURÁLNĚ FUNKCIONÁLNÍ TEORIE ODCHYLNÉHO CHOVÁNÍ A ANOMIE. NEGACE PRINCIPU DOBRA A ZLA	38
1. Sociologický obrat v moderní kriminologii: Emile Durkheim	38

2. Robert Merton: Překonání dualismu jednotlivce a společnosti. Kulturní cíle, přístup k institucionálním prostředkům „anomie“	40
3. Vztah mezi kulturními cíli a institucionálními prostředky: pět způsobů „přizpůsobování jednotlivce“	42
4. Merton a kriminalita „bílých límečků“	43

Kapitola V.

TEORIE KRIMINÁLNÍCH SUBKULTUR.

NEGACE PRINCIPU VINY	46
1. Kompatibilita a komplementárnost funkcionálních teorií a teorií kriminálních subkultur.....	46
2. Edwin H. Sutherland: Kritika obecných teorií kriminality. Albert K. Cohen: Analýza struktury mladistvých part	48
3. Rozvrstvení sociálních skupin a jejich kulturní pluralismus. Relativita systému hodnot chráněných trestním právem: Odmítnutí „principu viny“	49

Kapitola VI.

ÚPRAVA TEORIE KRIMINÁLNÍCH SUBKULTUR.

TEORIE TECHNIK NEUTRALIZACE.....	53
1. Gresham M. Sykes a David Matza: „Techniky neutralizace“	53
2. Teorie „technik neutralizace“ jako doplnění a úprava teorie subkultur	55
3. Kritické poznámky k teorii kriminálních subkultur. Teorie subkultur jako teorie „středního dosahu“	56

Kapitola VII.

NOVÉ PARADIGMA KRIMINOLOGIE: „LABELING APPROACH“ NEBOLI TEORIE SOCIÁLNÍ REAKCE.

NEGACE PRINCIPU ÚČELU, RESPEKTIVE PREVENCE	59
1. „Labeling approach“ - vědecká revoluce v oblasti kriminální sociologie.....	59
2. Sociologická pozice „labeling approach“	60
3. „Odchylné“ chování - chování označované jako odchylné.....	62
4. Teoretické proudy přispívající k rozpracování základních pojmů teorie sociální kontroly	65
5. Definiční procesy „common sense“ v interakcionistickém a fenomenologickém rozboru.....	67
6. Proces typizace situace. Rozbor definičních procesů „common sense“ u interakcionistů a fenomenologů	69

Kapitola VIII.

NĚMECKÁ RECEPCE „LABELING APPROACH“.

NEGACE PRINCIPU ROVNOSTI.....	72
1. Kriminalita „bílých límečků“, „temné pole“ kriminality a kritika oficiální kriminální statistiky	72
2. Německá recepce „labeling approach“. Posunutí rozboru metaprávidel z roviny právní na úroveň sociologickou.....	74
3. Makrosociologická perspektiva v analýze selekčního procesu kriminální populace.....	76
4. Problém definice kriminality. Labeling approach - vědecká revoluce v kriminologii.....	79

5. Nezvrtnost labeling approach v teorii a metodě kriminální sociologie	81
6. Kritické poznámky k labeling approach	83
<i>Kapitola IX.</i>	
KONFLIKTUÁLNÍ SOCIOLOGIE A JEJÍ APLIKACE V KRIMINOLOGII. NEGACE PRINCIPU SOCIÁLNÍHO ZÁJMU A PŘIROZENÉHO ZLOČINU	
	85
1. Naturalistická a univerzalistická koncepce kriminality. Hranice mikrosociologické interakcionistické kritiky a makrosociologických teorií	85
2. Negace principu „sociálního zájmu a přirozeného zločinu“. Sociologie konfliktu a antifunkcionalistická polemika	87
3. Ralf Dahrendorf a sociologický model konfliktu: Sociální změna, sociální konflikt a politické panství	89
4. Lewis A. Coser a Georg Simmel: Funkcionalita konfliktu	91
5. G. D. Vold: Definiční moc, skupiny v konfliktu, právu, politice	93
<i>Kapitola X.</i>	
ZÁKLADY KRITIKY TEORIÍ KONFLIKTU V OBLASTI KRIMINALITY A TRESTNÍHO PRÁVA	
	97
1. Austin T. Turk: Kriminalita jako sociální status určovaný prostřednictvím definiční moci	97
2. Univerzální a dichotomní charakter Turkovy formální teorie	98
3. Rozšíření „politického“ paradigmatu konfliktu na kriminalizační proces jako celek	99
4. Turkova kriminalizační teorie: Obecné variace konfliktu a specifické proměnné kriminalizačního procesu	100
5. Hranice Turkovy teorie	102
6. Nedostatečná úroveň abstrakce teorií konfliktu	104
7. Institucionalizace konfliktu, marginalizace potřeb a způsoby chování cizí bezprostředně produktivním článkům „přmyslu“	106
8. Příspěvek teorií konfliktu ke kritice ideologie „sociální ochrany“: Od mikrosociologické k makrosociologické perspektivě	107
<i>Kapitola XI.</i>	
IDEOLOGICKÉ HRANICE SOUČASNÉ LIBERÁLNÍ KRIMINOLOGIE. JEJICH PŘEKONÁNÍ NOVÝM, ŠIRŠÍM MODELEM PRÁVNÍ VĚDY	
	110
1. Současné liberální kriminologické teorie	110
2. „Moderní liberální kriminologie“ jako konglomerát neslučitelných teorií	113
3. Dluh trestněprávní vědy: nepropustnost poznatků sociálních věd	115
4. Pro nový, širší model trestněprávní vědy: sociální věda a právní technika	117
<i>Kapitola XII.</i>	
OD „LABELING APPROACH“ KE KRITICKÉ KRIMINOLOGII	
	120
1. Pohyb kritické kriminologie	120
2. Od kritické kriminologie ke kritice trestního práva jako rovného práva par excellence	122
3. Formální rovnost a reálná nerovnost v trestním právu	124

4. Funkce trestněprávního systému orientované na zachování a reprodukci sociální reality	125
5. Ideologie výkonu trestu a její recepce v novějších italských a německých zákonech ...	127
6. Trestněprávní systém jako část systému socializačního	129

Kapitola XIII.

TRESTNĚPRÁVNÍ SYSTÉM A REPRODUKCE SPOLEČENSKÉ SKUTEČNOSTI	131
1. Školský systém jako počáteční stupeň společenských instancí selekce a marginalizace	131
2. Ideologická funkce výkonnostního principu ve škole	133
3. Selektivní a třídně specifická funkce trestní justice.....	134
4. Účinky stereotypů, předsudků a teorií „common sense“ při aplikaci trestního práva ...	136
5. Stigmatizace prostřednictvím trestního práva a změna sociální identity kriminální populace.....	137
6. Funkcionální souvislost obou diskriminačních systémů: školského i trestněprávního ..	139

Kapitola XIV.

VĚZENÍ A MARGINALIZACE	141
1. Konstantní znaky vězeňského „modelu“ v moderní kapitalistické společnosti.....	141
2. Vztah mezi vězňnými a společností.....	143
3. Italské a německé zákony o reformě výkonu trestu	144
4. Ruscheova a Kirchheimerova perspektiva: Vzájemné vztahy trhu práce, trestního systému a vězeňství	146
5. Ireverzibilní důsledky Ruscheových, Kirchheimerových a Foucaultových výzkumů: od „ideologie“ k „politické“ ekonomii.....	147

Kapitola XV.

KRITICKÁ KRIMINOLOGIE A ALTERNATIVNÍ KRIMINÁLNÍ POLITIKA	152
1. Zájem podrobených tříd jako východisko i záruka alternativní teorie a politické praxe	152
2. „Strategické“ poznámky ke „kriminální politice“ podrobených tříd	154
3. Perspektiva omezení a „překonání“ trestního práva.....	159

**Ústřední knihovna
právnícké fakulty MU
Brno**